

Ks. ROMAN BUCHTA

„Eucharystia a życie”

(Katowice 19 V 2005 r.)

Pod takim tytułem odbyło się 19 V 2005 r. w Katowicach sympozjum naukowe, poświęcone pamięci Jana Pawła II – Wielkiego Czciociela Eucharystii, zorganizowane przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego.

Uroczystego otwarcia obrad dokonał ks. prof. dr hab. Wincenty Myszor, dziekan Wydziału Teologicznego w Katowicach. Witając zebranych, przypomniał, że Eucharystia jest życiem, ożywia nasze życie duchowe i to właśnie ona prowadzi do życia wiecznego. Prawda ta nabiera szczególnego wymiaru w kontekście przeżywanego obecnie Roku Eucharystii, a zwłaszcza ostatnich wydarzeń, związanych ze śmiercią ojca świętego Jana Pawła II.

Wprowadzając w tematykę obrad, ks. dr hab. Andrzej Żądło (UŚ) wskazał na zasadnicze impulsy, które legły u podstaw zorganizowanego sympozjum. Wśród najważniejszych wymienić należy ogłoszony przez Jana Pawła II Rok Eucharystii, czterdziestą rocznicę zakończenia obrad Soboru Watykańskiego II, jak również samą śmierć Jana Pawła II, będącą zakończeniem nauczycielskiej i teologiczno-pastoralnej twórczości Biskupa Rzymu. Celebracja Eucharystii w danym miejscu i czasie staje się objawieniem i urzeczywistnieniem Kościoła. Począwszy od dnia Pięćdziesiątnicy, Kościół trwa na „łamaniu chleba”. Ilekroć sprawowana jest Eucharystia, tylekroć dokonuje się misterium naszego odkupienia i jedność wiernych w Chrystusie, będąca wyrazem jedności całego Kościoła katolickiego, a zarazem wyraźnym znakiem dla świata, że wszyscy jego mieszkańcy są do tej jedności wezwani.

Pierwszym prelegentem w sesji przedpołudniowej, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Józef Krętosz (UŚ), był ks. prof. dr hab. Ignacy Bokwa (UKSW). Wygłosił on referat pt. „Eschatologiczny wymiar życia ludzkiego”. W swoim przedłożeniu zwrócił uwagę na zmiany w sposobie postrzegania przez współczesną teologię katolicką spraw ostatecznych. Reinterpretacja eschatologicznych tekstów Starego i Nowego Przymierza oraz nawiązanie kontaktu ze współczesną filozofią i naukami przyrodniczymi zaowocowały nową koncepcją czasu i teologii dziejów. Pozwała to przedstawić, zgodnie z myślą św. Augustyna, Boga jako jedyną „ostateczną rzecz” człowieka, a Jezusa Chrystusa jako „Eschatosa”, centralne miejsce nieodwołalnego zwrócenia się Boga do świata i wydarzeń ostatecznych. Głównymi cechami tego nowego sposobu myślenia w eschatologii katolickiej są: porzucenie eschatologii jako ostatniego z teologicznych traktatów na rzecz traktowania jej jako wymiaru całej teologii, przejście od eschatologii przyszłości do podkreślania jej obecności w wymiarach aktualnej sytuacji człowieka, rezygnacja z tzw. eschatologii „esen-cjalnej” na rzecz eschatologii „egzystencjalnej”. Opisane przemiany prowadzą do nowego spojrzenia na człowieka, a zwłaszcza na sens jego egzystencji.

Drugi referat pt. „Sprawowanie Eucharystii w dniu Pańskim – przedsmakiem rzeczywistości eschatycznej” wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Czerwik (Kielce). Wprowadzając w tematykę zagadnienia, zwrócił uwagę, że cała sakramentalna rzeczywistość liturgii jest utkana z symboli, w których za przewodem św. Tomasza dostrzec można syntezę historii zbawienia przenikniętą napięciem między „już” i „jeszcze nie”. Zgodnie z tą koncepcją, każdy sakrament przypomina mękę pańską jako przyczynę naszego zbawienia, oznajmia łaskę i cnoty jako formę zbawienia, zapoczątkowuje w formie zadatku przyszłą chwałę jako cel naszego zbawienia. We współczesnej refleksji teologicznej nad liturgią, koncepcja ta jest nadal uzupełniana. W niedzielnej celebracji Eucharystii uwidacznia się napięcie pomiędzy już rzeczywistym zbawieniem a ciągle oczekiwaną jego pełnią. Jest ona bowiem zarówno pamiętką pierwszego stworzenia, jak i antycypacją ostatecznego odnowienia. Niedzielne zgromadzenie jest również antycypacją uczestnictwa w eschatycznej wspólnotie zbawionych. Zanim Kościół pielgrzymujący otrzyma swój ostateczny kształt w niebieskiej ojczyźnie, Chrystus gromadzi go, aby doń przemawiać, uświęcać w sakramentach i prowadzić aż do momentu swego ostatecznego przyjścia. Wyrazem eschatologicznego wymiaru Eucharystii jest również więź ze zmarłymi, którzy w szczególny sposób włączeni są w jej rzeczywistość.

W kolejnym przedłożeniu pt. „Eucharystia – uczta sprawowaną przy dwóch stołach” ks. dr hab. J. Twardy (UŚ) zwrócił uwagę na fakt, że Eucharystia jako uczta sprawowana przy dwóch stołach stanowi doskonały kontekst głoszenia słowa Bożego w formie homilii. Kapłan sprawujący Eucharystię powinien pomagać wiernym obficie czerpać ze stołu słowa Bożego i stołu Ciała Pańskiego, dlatego współczesne dokumenty Kościoła wzywają do odpowiedzialności za liturgię słowa, by wierni mogli z niej jak najwięcej skorzystać. Warunkiem owocnego głoszenia homilii jest również odpowiedzialne pełnienie funkcji lektora i staranne celebrowanie liturgii słowa. Głosząc homilię zgodnie z zasadami aktualizacji, kaznodzieja powinien umiejętnie wiązać słowo z życiem słuchaczy. Najdoskonalsza aktualizacja tekstów biblijnych dokonuje się w kontekście liturgicznym, dlatego w głoszeniu homilii obowiązuje zasada mistagogiczna. Kaznodzieja, chcąc pomóc wiernym w dojściu do pełnego udziału w liturgii, powinien uczynić homilię niezbędnym pomostem pomiędzy stołem Słowa a stołem Ciała Pańskiego.

W trakcie sesji przedpołudniowej wysłuchano jeszcze referatu ks. prof. dra hab. Helmuta Sobeczko (UO) pt. „Pełne i owocne uczestnictwo w Eucharystii”. Prelegent zaznaczył na wstępie, że pełne i owocne uczestnictwo w liturgii należy do głównych celów i założeń soborowej reformy liturgicznej. Przywołując słowa Konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* – KL (nr 14), przypomniał, że – na mocy powszechnego kapłaństwa – wierni mają prawo i obowiązek pełnego uczestnictwa we mszy św. Zarówno ta konstytucja, jak i inne dokumenty nie definiują precyzyjnie, na czym polegać ma pełne uczestnictwo w liturgii. Podają one jednak szereg szczegółowych określeń, które pomagają lepiej zrozumieć jego sens. Kiedy mówi się o pełnym uczestnictwie Eucharystii, należy mieć przed oczyma integralną wizję Eucharystii, zarówno od strony teologicznej, jak i obrzędowej. Zgodnie z duchem soborowego nauczania (KL 48), Kościół troszczy się o to, aby chrześcijanie nie uczestniczyli w misterium wiary jak obcy i milczący widzowie, lecz aby przez obrzędy i modlitwy misterium to dobrze rozumieli i w świętej czynności brali udział w sposób świadomy, pobożny i czynny.

Podczas sesji popołudniowej, której przewodniczył ks. dr hab. Helmut Sobeczko, jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. Andrzej Żądło (UŚ) z referatem pt. „Eucharystia

w duszpasterskim posłannictwie Kościoła”. Całość zagadnienia przedstawiona została przez prelegenta w trzech zasadniczych punktach: transformacja pojęcia „duszpasterstwo” w okresie posoborowym, teologia Eucharystii wczoraj i dziś, Eucharystia jako paradygmat dla duszpasterstwa na dziś. Dzięki soborowi nastąpiła wyraźna zmiana w pojmowaniu podmiotu duszpasterstwa. Nie jest nim już pojedynczy duszpasterz, ale cały duszpasterzujący Kościół. Również spojrzenie na Eucharystię przeszło pod wpływem myśli soborowej gruntowną transformację. Po Soborze Watykańskim II wiemy, że Eucharystię przeżywać należy jako szczytowe wydarzenie każdej niedzieli i całego życia chrześcijańskiego. To ona ma być źródłem, z którego wierzący czerpie siły do życia. Eucharystia nie może stać się środkiem do osiągnięcia jakiegoś innego celu czy szczytu, bo to jej należy wszystko podporządkować. Zgodnie z nauką Soboru jest ona ogniskującą w sobie wszystko i wszystkich Pamiątką Pana. Eucharystia w ujęciu posoborowym nie tylko prowokuje do pogłębienia definicji duszpasterstwa, lecz jawi się jako jego model.

„Co wspólnego ma z sobą Eucharystia i moralność ludzka i chrześcijańska?”. Takim pytaniem rozpoczął swoje wystąpienie kolejny z prelegentów, ks. prof. dr hab. Alojzy Drożdż (UŚ), który wygłosił wykład pt. „Eucharystia a życie moralne chrześcijan”. Etyka ludzka jest chrystomorficzna. Im ktoś głębiej żyje Eucharystią, tym głębszy jest jego etos i duchowość. Św. Bernard z Clairvaux podkreślał, że ludzie, którzy godnie żyją Eucharystią, to ludzie o najwyższym stopniu kultury w życiu codziennym. Prelegent postawił również pytanie o podstawowe pryncypium, które łączy Eucharystię i moralność. W tym miejscu wskazać należy bez wątpienia na Jezusowy imperatyw „Świętymi bądźcie – Bóg jest święty!”. Jako podstawową ideę, wokół której buduje się moralność ludzką i chrześcijańską, wskazano w wystąpieniu ideę nawracania się człowieka. Jest ona ideą typicznie chrześcijańską, wielokrotnie wspomnianą w tekstach biblijnych. Kolejną ideą jest idea powołania, gdzie człowiek odpowiada Bogu w sposób mniej lub bardziej doskonały. To zaś znajduje swoje wewnętrzne odniesienie do idei naśladowania Chrystusa.

Ostatni referat wygłosił prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz (UKSW) pt. „Eucharystia – sakramentem wolności chrześcijan w aktualnym kontekście społeczno-politycznym Europy”. Ukazując szerokie tło przemian dokonujących się w Europie, prelegent przypomniał, że w codziennym pacierzu wypowiadamy słowa Boga samego: „Jam jest Pan Bóg Twój, który cię wywiódł z ziemi egipskiej z domu niewoli”. Wszchemogący Pan, jedyny miłosierny i sprawiedliwy Władca wyprowadza chrześcijanina z „Egiptu czasów biblijnych”, który jest wszędzie tam, gdzie Bóg jest wyśmiewany i lekceważony, gdzie prawo naturalne – prawo Boga jest deptane, łamane, opluwane. Czy niektóre przestrzenie wolnej i demokratycznej Europy nie są „Egiptem ciemności” – „domem niewoli”? Bóg karmi „wchodzących” do Europy, którzy chcą wychodzić z niewoli, Eucharystią, chlebem wolności. Ci, którzy tu żyją, zawsze do Europy „wchodzą”, podejmując jej dziedzictwo.

W programie sympozjum przewidziano również promocję nowego czasopisma teologicznego „Studia Pastoralne”, które pomyślane zostało jako rocznik Wydziału Teologicznego UŚ w Katowicach. Czasopismo to składa się z dwóch zasadniczych bloków: z teologicznego, gdzie znajdują się zagadnienia wiodące, zaproponowane przez radę naukową serii, oraz z duszpasterskiego, zawierającego nowe propozycje i materiały dla duszpasterstwa. Prezentacji i omówienia dokonał ks. dr Leszek Szewczyk (UŚ).

Jako ostatni punkt sympozjum przewidziano dyskusję panelową: „Dlaczego warto chodzić (dlaczego nie chodzę) na mszę świętą?”. W dyskusji udział wzięli: ks. bp dr Stefan Cichy (Legnica), ks. dr Leszek Szewczyk oraz prowadzący red. Jan Pospieszalski.

Podsumowania całości obrad dokonał organizator spotkania, ks. dr hab. Andrzej Żądło, który podziękował prelegentom, wszystkim gościom oraz pozostałym organizatorom i pracownikom UŚ za trud włożony w przygotowanie sympozjum i wielopłaszczyznowe ukazanie problematyki związanej z jego tematyką.